

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ID 8883
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-р наук з фізичного виховання та спорту,
професору Павловій Ю.О.

Відгук

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента

ЮДЕНКО Оксани Вадимівни

на дисертаційну роботу

Купріненко Ольги Валеріївни

на тему «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ

У ПРОФІЛАКТИЦІ І РЕАБІЛІТАЦІЇ МЕДІАЛЬНОГО

ВЕЛИКОГОМІЛКОВОГО СТРЕС-СИНДРОМУ У

КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ»,

подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

з галузі знань 22 Охорона здоров'я,

за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена зростаючими потребами системи охорони здоров'я України у забезпеченні ефективної та своєчасної реабілітаційної допомоги військовослужбовцям, зокрема курсантам вищих військових навчальних закладів, які зазнають значних фізичних та психоемоційних навантажень у процесі підготовки до служби. В умовах повномасштабної війни, коли чисельність Збройних Сил України суттєво зросла, а травми опорно-рухового апарату стали однією з найпоширеніших причин тимчасової або тривалої втрати працездатності серед військовослужбовців, проблема впровадження системних програм фізичної терапії набула особливої ваги. Наявні нормативно-правові документи, попри свою значущість, не враховують специфіки реабілітації в умовах сучасного збройного конфлікту. Зокрема, відсутня адаптована до потреб вищих військових навчальних закладів нормативна база щодо організації фізичної терапії курсантів, а також належного кадрового забезпечення фахівцями відповідного профілю. Як свідчать численні міжнародні дослідження, найбільша частота травмування курсантів спостерігається на етапі базової військової підготовки, з переважним ураженням

нижніх кінцівок, серед яких медіальний великогомілковий стрес-синдром є однією з найбільш поширених травм надмірного навантаження.

На тлі відсутності в Україні статистичних даних щодо поширеності медіального великогомілкового стрес-синдрому серед військовослужбовців, обмеженої кількості фахівців із фізичної терапії у вищих військових навчальних закладах, а також браку комплексних, науково обґрунтованих програм фізичної терапії, що враховують потреби військовослужбовців у профілактиці та відновленні після стрес-синдрому, розроблення та впровадження таких програм є надзвичайно важливим. Обрана дисертанткою тема дисертаційної роботи є своєчасною, соціально значущою та науково обґрунтованою, оскільки спрямована на розв'язання актуального завдання – підвищення ефективності системи реабілітації військовослужбовців шляхом інтеграції програм фізичної терапії, адаптованих до умов військової служби та потреб сучасної армії.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр. 4.5. «Організаційні та теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці та реабілітації обмежень функціонування військовослужбовців».

Мета дослідження полягала в обґрунтуванні підходів фізичної терапії для профілактики і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів, та досягалася реалізацією відповідних п'яти завдань дослідження.

Об'єктом дослідження здобувачка визначила фізичну терапію порушень опорно-рухового апарату курсантів вищих військових навчальних закладів, а предметом – структуру, зміст та організацію фізичної терапії медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів.

Ступінь наукової обґрунтованості, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Результати дисертаційного дослідження відзначаються високим рівнем наукової обґрунтованості, що забезпечено відповідністю методологічного апарату, дизайну дослідження, поставленим меті й

завданням роботи. Ґрунтовний аналіз сучасної наукової, методичної літератури та чинної нормативно-правової бази, а також репрезентативна вибірка досліджуваних, яка охоплює курсантів вищого військового навчального закладу різних курсів навчання, створили передумови для достовірності та надійності отриманих емпіричних даних. Застосування релевантних методів дослідження й коректне статистичне опрацювання результатів дозволили сформулювати обґрунтовані висновки та практичні рекомендації, що мають прикладне значення для вдосконалення фізичної терапії у військовій сфері. Ступінь наукової аргументації положень, викладених у дисертації, повною мірою відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць, поданих на здобуття ступеня доктора філософії (PhD).

Дисертаційна робота здобувача має типову структуру, викладена на 239 сторінках загального обсягу та складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету і завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження та наукову новизну, впровадження теоретичних та практичних результатів дослідження. Вся робота повною мірою висвітлює дані дослідження у відповідних 28 таблицях та 12 рисунках. Список використаних джерел містить 199 найменувань, з них 156 – іноземні. За структурою наукових праць дисертація відповідає вимогам МОН України щодо оформлення наукових праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 227Терапія та реабілітація.

У **розділі 1** «Потреба військовослужбовців у реабілітації та особливості фізичної терапії порушень опорно-рухового апарату курсантів вищих військових навчальних закладів» проаналізовано сучасні виклики, пов'язані з організацією реабілітаційної допомоги військовослужбовцям в умовах повномасштабної війни, та окреслено нагальні потреби у фізичній терапії курсантів вищих військових навчальних закладів. Авторка висвітлює ключові аспекти становлення системи реабілітації в Україні, наголошує на недосконалоості нормативно-правового забезпечення, кадровій недостатності та фрагментарності підходів до фізичної терапії в навчальних закладах військового профілю. Особливу увагу приділено аналізу специфіки травматизму серед курсантів, зокрема частоті травм опорно-

рухового апарату, які виникають під час інтенсивної підготовки, а також вивченню поширеності медіального великогомілкового стрес-синдрому як однієї з провідних патологій, що ускладнюють процес навчання. Проведено огляд міжнародного досвіду щодо організації фізичної терапії у Збройних силах США, Великої Британії, Нідерландів та інших країн, із наголосом на ефективність профілактичних програм і реабілітаційних заходів для військовослужбовців. Окреслено обмеження у вітчизняній практиці щодо впровадження цілісних програм фізичної терапії для курсантів, зокрема відсутність статистичних даних щодо травм надмірного навантаження, нестачу спеціалізованих фахівців та неврегульованість механізмів надання реабілітаційної допомоги у межах військових навчальних закладів.

Методи та організація дослідження. Методологія дисертаційного дослідження ґрунтувалася на сучасних підходах до планування, організації, проведення, аналізу та опису наукових досліджень. Методи емпіричного рівня дослідження, зокрема соціологічні (опитування, оцінювання рівня больових синдромів нижніх кінцівок за візуальною аналоговою шкалою, рівня якості життя за короткою формою опитувальника SF-12 та важкості прояву медіального великогомілкового стрес-синдрому за шкалою оцінювання М. Уінтерса; функціональні (Y-Balance Test, динамометрія) завдяки яким визначено особливості рухової функції курсантів першого курсу навчання, антропометричні (вимірювання довжини нижніх кінцівок, індекс маси тіла), що дозволило оцінити результати функціонального обстеження; педагогічне спостереження та педагогічний експеримент для визначення ефективності розробленої комплексної програми фізичної терапії для профілактики і реабілітації курсантів вищих військових навчальних закладів із стрес-синдромом. Використовуючи методи математичної статистики (описова статистика, кореляційний аналіз, параметричні та непараметричні методи оцінювання статистичних гіпотез, α -Кронбаха) здобувачка якісно опрацювала отримані результати дослідження.

В розділі 3 «Обґрунтування потреби та формування програми фізичної терапії для курсантів вищих військових навчальних закладів з медіальним великогомілковим стрес-синдромом» представлено результати анкетування курсантів різних курсів навчання Національної академії сухопутних військ імені

гетьмана Петра Сагайдачного, яке виявило високу поширеність травм нижніх кінцівок, зокрема гомілок, серед яких 62,1% припадали на медіальну поверхню – типовий прояв медіального великогомілкового стрес-синдрому. Найбільша кількість травм зафіксована в перший семестр першого року навчання. На основі отриманих даних авторкою розроблено комплексну програму фізичної терапії, що включає терапевтичні вправи, самомасаж і освітній компонент. Програму адаптовано до умов підготовки курсантів, з урахуванням структури реабілітаційного процесу. Окрему увагу приділено профілактичній ефективності освітніх заходів та ролі самоменеджменту в запобіганні стрес-синдрому. Розділ обґрунтовує актуальність впровадження фізичної терапії у систему підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів як засобу підвищення рівня функціонування і збереження боєздатності.

У розділі 4 «Ефективність програми фізичної терапії для профілактики і реабілітації курсантів з медіальним великогомілковим стрес-синдромом» висвітлено результати дослідження ефективності програми фізичної терапії для профілактики та реабілітації курсантів вищих військових навчальних закладів із медіальним великогомілковим стрес-синдромом. Проведено аналіз поширеності больових синдромів у нижніх кінцівках, оцінено їх вплив на фізичну активність та якість життя курсантів. Розроблено референтну шкалу для оцінювання функціонального стану (включаючи результати опитувальника SF-12, динамометрії та Y-Balance Test). Експериментальна перевірка програми показала її позитивний вплив на зменшення скарг на больові синдроми нижніх кінцівок, зокрема прояви симптомів медіального великогомілкового стрес-синдрому покращення м'язової сили та показників рівноваги досліджуваних, особливо в підгрупах, учасники яких зазнали комплексного впливу усіх компонентів розробленої програми фізичної терапії.

В розділі 5 здобувачкою здійснено аналіз та узагальнення результатів дослідження.

Підсумовуючи результати дослідження авторкою перелічено отримані у ході дисертаційної роботи положення наукової новизни, у форматі вперше отриманих, доповнених та таких, що набули подальшого розвитку. Ці положення мають

цінність для посилення теоретичного підґрунтя вивчення підходів та засобів фізичної терапії в профілактиці і реабілітації травм надмірного навантаження у курсантів вищих військових навчальних закладів і військовослужбовців різних категорій зокрема, а також для удосконалення клінічної практики. Дисертанткою, уперше обґрунтовано і розроблено комплексну програму фізичної терапії для профілактики і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів, запропоновано застосування освітнього компонента, в тому числі і в межах комплексної програми фізичної терапії, визначено динаміку травмувань нижніх кінцівок та поширення медіального великогомілкового стрес-синдрому серед курсантів українських вищих військових навчальних закладів впродовж навчання та уперше сформовано для них референтну шкалу показників якості життя, сили м'язів нижніх кінцівок та рівноваги. Окрім того, набули подальшого розвитку наукові дані щодо потреби впровадження фізичної терапії для профілактики травматизму та відновлення курсантів вищих військових навчальних закладів, які мають порушення опорно-рухового апарату.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості впровадження розробленої комплексної програми фізичної терапії з метою профілактики та реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів. Запропонована програма може бути адаптована для використання серед різних категорій військовослужбовців з урахуванням специфіки їхньої навчальної та професійної діяльності, а також серед широкого контингенту пацієнтів із діагнозом медіальний великогомілковий стрес-синдром. Це сприятиме покращенню функціонального стану, зниженню ризику виникнення стрес-синдрому та скороченню періоду реабілітації. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації існуючих реабілітаційних програм, спрямованих на відновлення пацієнтів з патологією опорно-рухового апарату. Крім того, розроблені освітні матеріали, що охоплюють питання профілактики, лікування та відновлення при стрес-синдромі, можуть бути інтегровані у навчальний процес вищих військових навчальних закладів. Це сприятиме підвищенню рівня обізнаності курсантів щодо збереження

здоров'я та дозволить своєчасно виявляти і коригувати надмірні фізичні навантаження, зменшуючи частоту травмувань.

Результати досліджень авторкою висвітлено в наукометричній базі Web of Science – 1 публікація, у фахових виданнях України категорії Б – 3 публікації, а також 8 наукових працях представлених у міжнародних науково-методичних та практичних конференціях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Узагальнені теоретичні та емпіричні дані отримані впродовж дисертаційного дослідження впроваджені в систему фізичної підготовки військовослужбовців Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, у систему фізичної та освітньої підготовки курсантів Військової академії (м. Одеса), у практику роботи Центру фізичної та реабілітаційної медицини комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради», в навчальний процес студентів спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» Хмельницького національного університету та Дніпровського державного медичного університету.

Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та публікаціях здобувачки не виявлено, а використання текстових запозичень супроводжується посиланням на відповідні джерела зі списку літератури долученого до тексту роботи.

До дискусійних моментів, які виникають в процесі ознайомлення із науковою роботою дисертантки і не применшують наукових результатів роботи можна віднести наступне:

1. В дисертаційному дослідженні вказується на потребу впровадження програм фізичної терапії у вищі військові навчальні заклади, але відсутній аналіз потенційних бар'єрів їх практичної імплементації (фінансування, ресурси, навчальні програми тощо).

2. У тексті не згадується про стать курсантів. З огляду на те, що фізіологічні особливості можуть впливати на ризик розвитку медіального стрес-синдрому, доцільно обговорити, чи була врахована стать респондентів, і чи є сенс в подальших дослідженнях враховувати цей аспект.

доцільно обговорити, чи була врахована стаття респондентів, і чи є сенс в подальших дослідженнях враховувати цей аспект.

3. Доречним було б подати рисунки 2.3 та 3.2 у додатках адже вони займають усю площу сторінки та згідно вимог до оформлення дисертації не включаються до загального обсягу дисертації «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40).

4. Для зручнішого користування додатками доречно подавати їх у порядку виникнення посилань у тексті.

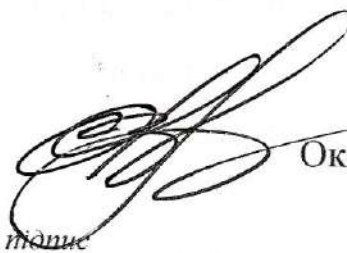
5. Висновки до розділу 4 можна було б подати лаконічніше.

Висновок. Дисертаційна робота **Купріненко Ольги Валеріївни** на тему «Теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці і реабілітації медіального великого м'язового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів», є самостійною, логічно завершеною науковою працею, виконаною відповідно до вимог щодо сучасних дисертаційних досліджень. Робота присвячена актуальній проблематиці, ґрунтується на використанні адекватних методів дослідження, містить науково обґрунтовані результати, що мають новизну, теоретичну цінність і прикладне значення. Отримані результати підтверджують особистий внесок здобувачки та достатньо повно висвітлені у її наукових публікаціях.

Дисертаційна робота відповідає усім вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44 (зі змінами), а здобувачка, Купріненко Ольга Валеріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», галузь знань 22 «Охорона здоров'я».

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук доцент,
начальник навчальної лабораторії
кафедри спеціальної підготовки
Навчально-наукового інституту
фізичної культури та спортивно-
оздоровчих технологій
Національного університету
оборони України

Оксана ЮДЕНКО

підпис
гербова печатка
засвідчення

Дата: 22.05.2025

Підпис засвідчує

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛІННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА
ІНФОРМАЦІЙНО-ОРГАНІ-
ЗАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ
ПОЛІЦІЇ

